

Dunajec

Dunajec, to je pre každého vodáka pojem. Pre jeho nezabudnuteľné scenérie, pre pestrú paletu prúdov, perejí i rozhraní, na ktorých sme sa takmer všetci učili abecedu jazdy na divokej vode. Máme nášmu Dunajcu za čo ďakovať.

Mnohí sme si možno na Belej či na rumunských, ukrajinských, juhoslovenských a rakúskych divokých riekach ani neuvedomili, že prejazdy a traverzy sme sa naučili vo valci pod Sromowcami, a vjazdy či výjazdy do a z prúdov na rozhraní v pereji pri ústí Lesnického potoka. Na Dunajci nám vyrástlo niekoľko desiatok vodáckych cvičiteľov, na

zrazoch mladých vodákov i na rôznych oddielových akciách sme tu v dobrej partii zažili pekné chvíle na vode, pri vatre alebo Pod lipami, pri pesničkách a rozprávani patrične okorenenom o vodácke zážitky.

Počet mojich plavieb po Dunajci za 30 rokov určite prekročil stovku, počte teraz so mnou. Na vodu nastupujeme na slovensko-poľskej hranici v Lysej nad Dunajcom. Pod Lysou je pekná

perej cez celú rieku, potom pekné a pre začiatočníkov obtiažne valce na pravej strane. Trochu nižšie je na ľavom brehu poľské prístavisko plti, za ním náš cvičný valec nad Sromowcami (teraz už trochu zrovnaný úpravou koryta), pod ním na pravom brehu slovenské prístavisko plti a o chvíľu už Červený Kláštor, kde začína najkrajší úsek – Prielom Dunajca.

Začína Jánošíkovým

skokom, najužším a najhlbším miestom v kaňone rieky. Nasledujú pereje pri Facimiechu. V lete pri malej vode vidíme na ich konci v strede obrovský zatopený skalný blok, vytvárajúci pri výjazde z pereje krútnavu a prúdy, často osudné najmä začiatočníkom. Potom skalných Sedem mníchov z výšky prísne hodnotí, či niekoľko skalnatých stupňov pri pravom brehu využívame na zdokonalenie vodáckej

zručnosti, alebo sa ulievame na hladkej vode vľavo. Nasleduje perej pod Poľanou, úzky prejazd roztrúsenými skalami a tíšina veľká tak na kajak, do ktorej sa dobre trénuje výjazd z prúdu. Ešte pekný výhľad na Sokolicu a za zákrutou už zbadáme Osobitú skalu (hovoria jej aj Vylízaná) nad ústím Lesnického potoka. Potrujeme chvíľu v pereji s najkrajším a najmohutnejším rozhraním prúdov na Dunajci a o pár metrov nižšie nás plot na pravej strane upozorňuje, že prechádzame do Poľska. Niekoľko pekných perejí a vysoká skala v strede rieky nám ako maják signalizuje kúpeľné mestečko Sczawnica, z ktorého v minulosti na kočoch vozili hostí aj na návštevu Červeného Kláštora.

Zakrátko sme pod mostom v Krościenku. Vpravo je táborisko, v ktorom sa

nocuje za zloté, vľavo borinka kde sa voľakedy nocovalo zadarmo. Odtiaľto na pešo spravíme za 3-4 hodiny túru na Tri koruny a späť. Odmenou je nám pohľad z vrcholovej plošiny. Vidíme teraz smaragdovozelený Dunajec z vtáčej perspektívy, ako sa krúti v hĺbke pod nami.

Dunajec je rieka mnohých podôb. Na nepoznanie sa zmení za veľkej vody, keď vzostup hladiny nad Červeným Kláštorom o 40-50 cm dvihne vodu v úzkom Prielome o dvojnásobok i viac. Vtedy všetky naše známe pereje miznú, masy vody sa rýchlo valia ponad ne, tvoriac len tu a tam tiahle ale nebezpečné vlny. Zato pri Jánošíkovom skoku, kde inokedy voda ledva tečie, nastáva nečakaná zmena. Zaliate skaly pri brehoch rozotáčajú také krútnavy, že i skúsený vodák má čo robiť, aby bezpečne preplával.

Keď sa v Červenom Kláštore ráno rysuje pekný deň a v Prielome ešte leží raná hmla, odporúčam milovníkom romantiky privstať si a hoci bez raňajok, splaviť. Slnko, prerážajúce rannú hmlu medzi skalami vytvára nezabudnuteľné, priam rozprávkové obrazy. O Dunajci i jeho okolí, o Piepinách, Magure, Haligovských skalách, o prekrásnych drevených ľudových stavbách, najmä v poľskom

Podhali, ale i v našej Osturni, by sa dalo ešte dlho písať alebo rozprávať. Treba však sem radšej prísť, vidieť a prežiť. Lietajúci mních Cyprián snáď ani nemohol pôsobiť inde, ako v tomto tajuplnom kraji. Nám ostáva iba priať si, aby náš Dunajec ostal i naďalej čistý, civilizácii málo dotknutý, romantický i divoký zároveň, aby sa na ňom stretávali ďalšie a ďalšie generácie vodákov a mali ho tak radi ako my. ☺

Vodná turistika

Vodná turistika je pomerne náročná forma turistického presunu. Oproti pešej turistike je to technická disciplína, vyžadujúca si určitú silu a zručnosť pri ovládaní plavidla, znalosť riečného toku aj rozvahu a schopnosť čeliť neočakávaným situáciám, aké vie priniesť kombinácia vodného živlu a vratkého plavidla.

Odmenou sú nezabudnuteľné zážitky a pocity, neobvyklé

pohľady na krajinu z hladiny rieky - z kajaku, kanoe, pramice alebo raftu.

Rieky sú najstaršie dopravné tepny, popri brehoch vás o tom presvedčí množstvo starobylých hradov, zámkov a kláštorov. Okrem kultúrnych pamiatok a prírodných krás okolia má vodný turista unikátnu možnosť celkom zblízka pozorovať flóru a faunu splavovanej

riecky. Ziskava tak úctu k histórii svojej krajiny a vzťah k ochrane prírody a životného prostredia.

Príprava na vodu

Na zvládnutie techniky jazdy - ovládanie plavidla, prenášanie plavidiel cez prekážky, je potrebná fyzická príprava. Výsledkom vodáckeho tréningu je dobrá kondícia a otužilosť. Odborná príprava je zameraná tak, aby si vodák vedel svoje plavidlo ošetrovať, uväzovať, opraviť. Pri viacdňových splavoch

sú potrebné aj táborové zručnosti. Vodáckou praxou a skúsenosťou sa cibrí schopnosť včas rozpoznať nebezpečenstvo ktoré môže mať rôzne podoby - od nečakanej prekážky vo vode, po hrozbu úpalu pri dlhšom pobyte na slnku. Súčasťou výcviku je teda aj zdravotnícke a záchranárske minimum.

Okrem individuálnej prípravy je pri vodnej turistike mimoriadne dôležitá kolektívna súčinnosť. Dôležitým pravidlom je, že splavujú

minimálne dve, ale radšej aspoň tri plavidlá, aby si v prípade problémov mohli posádky vzájomne pomôcť. Predohrou výpravy na rieku je štúdium mapy vybranej oblasti, zisťovanie geografických a spoločenských reálií, plán na prepravu lodí. Dobre pripravený splav je potom zážitok, ktorý stojí za to zdokumentovať, aby sme si mohli krásne, veselé i dobrodružné momenty pripomenúť aj po rokoch a podeliť sa o ne s rodinou a priateľmi.

Pestrosť foriem

Spektrum vodáckych aktivít je možné triediť podľa rôznych kritérií. Sú podujatia jednorazové - rôzne propagačné, náborové, či komerčné splavy, niečo iného je dlhodobá a systematická činnosť, tréning a výchova v oddieloch a odboroch turistiky a v lodeniach vodáckych klubov. Aj vodný šport a turistiku je možné robiť na úrovni rekreačnej, oddychovej, alebo výkonnostnej. Niektorí majú rád družnú atmosféru vodáckych

zrazov, niektorí preferujú putovné a expedičné akcie. Samostatnou kapitolou sú ciele a výkony tých najzdatnejších a najdobrodružnejších - extrémne splavy, prvospľavy neznámych riek, adrenalínové splavovanie nebezpečných úžľabín a kaskádových úsekov horských riek. Splavy zabezpečujú inštruktóri v oddieloch a kluboch vodnej turistiky alebo komerční poskytovatelia s licenciou. Jedni i druhí nesú zodpovednosť za účastníkov svojho

podujatia na vode, musia vedieť zvážiť riziká, vyplývajúce z charakteru riečiska, stavu vody, počasia ako aj zloženia, výkonnosti a skúsenosti zvereného kolektívu. Klub slovenských turistov má akreditáciu na výchovu inštruktorov.

Zbytočné prekážky

Vodnú turistiku napriek svojej atraktivite a celkovej osoznosti pre zdravie a osobnosť človeka limituje na Slovensku celý rad rôznych faktorov, ktoré tu brzdia jej

masovejší rozvoj. Náročnosťou na materiálne vybavenie, prepravu lodí a počet cvičiteľov je to asi najnákladnejšia forma turistiky. Chýba možnosť prepravy plavidiel po železnici. Na rozdiel od ČR, kde vo vlakoch popri každej splavnej rieke býva zaradený vozeň na prepravu vodáckych plavidiel. Problematický je prístup k vode cez súkromné pozemky. V tom by mohli samosprávy pomôcť, keby vyčlenili na vhodných miestach aspoň cestičku na prenesenie plavidla

od prevážajúceho vozidla k vode. Verejných táborísk popri našich vodných tokoch takmer niet a vybavenosť tých čo sú, sa nedá porovnať s tým čo je v Rakúsku, Slovinsku, Taliansku, ale aj v Čechách. U nás sa ako-tak dá kempovať v Č. Kláštore na Dunajci, v Borovej síhote na Váhu a na Orave pod Dolným Kubínom v kempu Gaceľ. Bolo by treba obnoviť niektoré táboriská na Poprade, Kysuci, Hornáde aj inde. Na hornom Hrone je to skoro nemožné a na dolných úsekoch Hronu a Váhu je to už menej zaujímavé pre pomalý tok a množstvo vodných diel. Plagou našich riek sa stala špekulatívna výstavba malých vodných elektrární, najmä keď sa pri ich výstavbe nezohľadňuje povinnosť čo najmenej obmedziť ostatných užívateľov. V Čechách vidno ako to má byť – priehrady majú priepust, cez ktorý sa môžu vodáci splaviť alebo spustiť aspoň plavidlo, bez úmerného obchádzania a prenášania. Takmer celkom sa u nás vytratila vodácka literatúra, chýba propagácia, ktorá by pritiahla domácich aj zahraničných vodákov na naše splavné toky. Svetlou výnimkou je Hron, o ktorom vydavateľstvo ENIGMA, zásluhou vodáka Vlada

Prieložníka, vydalo vynikajúco spracované sprievodcu s podrobným popisom rieky od prameňa po ústie s listami máp, kilometražou, popisom pozoruhodnosti, nebezpečných miest, služieb atď. Odstraňovanie prekážok v riečisku, ktoré sa objaví hlavne po povodniach a víchriciach, to by mal zabezpečiť správca toku. Ak si túto povinnosť neplní, splavovanie sa stáva nebezpečné. Ďalšou nelogickou raritou u nás je zákaz splavovania v národných parkoch. Kým v iných krajinách možno niektoré kaňony prejsť iba po vodnom toku, u nás naopak. Napríklad, cez prielom Hornádu, nádherný úsek v Slovenskom raji, cyklisti prejsť môžu, no vodáci s čistými plavidlami nie! Nechápem to. Splavujem rieky už 50 rokov, viedol som rôzne expedičné akcie od Kaukazu až po Benelux, splavil som skoro všetko na Slovensku, v Čechách, Rumunsku, Ukrajine či v bývalej Juhoslávii, aj niektoré rieky v Poľsku, Maďarsku, Nemecku i v Rakúsku a v posledných rokoch v Slovinsku. Môžem teda porovnávať a hnevám ma, keď nevieme využiť skúsenosti a vzory od susedov, kde má vodná turistika oveľa lepšie podmienky ako u nás. ☺

Chystáme sa na splav (zopár dobrých rád pre začiatočníkov)

Čo na seba?

POKRÝVKA HLAVY

Šiltovka, šatka, športový klobúčik, v núdzi pomôže aj vreckovka, alebo turban z trička

OCHRANA PROTI SLNKU

Slnčné okuliare, ochranný krém s UV faktorom, repelent proti komárom.

Na vode je dobre poistiť si okuliare šnúrkou okolo krku, aby ste ich neutopili.

OCHRANA PROTI DAŽĎU A CHLADU

Bunda, pršiplášť (oceníte v prípade zhoršenia počasia).

NOHAVICE

Akékoľvek, hlavne pohodlné a rýchlo schnúce.

V lete sa dá splav absolvovať aj v plavkách, no po niekoľkých hodinách v člene vystavenom páliacemu slnku zistíte, že najlepšia ochrana sú ľahké dlhé nohavice.

KOŠELA

Osvedčená je košeľa s dlhými rukávmi, bezgolierové tričko len ak máte krk chránený klobúkom. Dobré je vziať si do barelu rezervné tričko a flisovú mikinu na prezlečenie, prípadne dooblečenie, keď sa ochladí.

OBUV

Športová, pohodlná a hlavne pevne uchytená k chodidlu. Nemusí to byť špeciálna obuv pre vodné športy, poslúžia aj staršie sandále, rátajte s ich namočením. Dôležité je, aby vám v prípade prevrhnutia obuv neodplávala a aby umožňovala aj pohyb po brehu.

Čo do barelu

Výbavou člna býva uzatvoriteľný plastový barel.

Tam nájde bezpečný úkryt všetko, čo treba chrániť pred namočením alebo mechanickým poškodením: mobil, kamera, fotoaparát, mapa, osobné doklady - občiansky preukaz, karta zdravotnej poisťovne, vodičský preukaz, bankomatová karta, peniaze, lekárnička a kozmetika, rezervný odev, obuv - bielizeň, plavky, krátke nohavice, ponožky, tenisky, potraviny.

NEZABUDNITE: v žiadnom člne nesmie chýbať dostatok pitnej vody a dobrá nálada☺

